

Pasigrafija se imenuje pisava, ki jo bere vsak v svojem jeziku. S pomočjo pasigrafije naj bi se vsi tako številni narodi med seboj lahko pismeno sporazumevali brez znanja tujih jezikov in brez tolmačev. Da je pasigrafija mogoča, dokazuje kitajska pisava, ki je nastala v pradavnih stoletjih in s katero se pismeno sporazumevajo vsi številni narodi jugovzhodne Azije, ki govore zelo različne jezike. Japonec bere v svojem jeziku vse, kar je pisano s kitajsko pisavo in tako postopajo tudi drugi narodi tega področja kljub jezikovni razliki.

Kitajska pisava je prava pasigrafija. Da bi se pa mogla razširiti na vse druge narode, ni mogoče misliti, ker obsega okoli 40.000 različnih znakov, ki so zelo komplicirani in se s pisavo (s čopičem) težko reproducirajo. Zaradi tega je v splošni rabi le okoli 3000 znakov, ki služijo vsakodnevnim potrebam.

Kitajec piše od spodaj navpično navzgor in vrste slede od desne proti levi strani. Vse to je razvidno iz naslednjega vzorca kitajske pisave.

吟 罷 預 期 他 日 會	夜 闌 欲 醉 酒 重 斟	舉 杯 欲 把 嫦 娥 問	底 事 清 光 入 席 來	國 粹 遙 流 新 大 陸	琳 瑯 詩 賦 集 名 家	恍 佛 釣 遊 臨 舊 地	丹 青 四 壁 入 眸 新
莫 慳 沽 酒 再 登 臨	不 醉 無 歸 帶 醉 吟	天 上 人 間 孰 樂 哉	碧 欄 干 外 月 徘徊	藉 教 西 土 見 中 華	雕 繡 精 工 實 足 誇	幾 忘 身 是 客 中 人	故 國 湖 山 妙 寫 真

Ni mi znano, kako se je sporazumeval z okolico Benečan Marco Polo; ta je v letih 1271 do 1295 potoval po Mongoliji, ki je takrat obsegala skoraj vso azijsko celino z nešteti narodi.

Medtem je razvoj prometnih sredstev imel za posledico, da je zemeljska obla postajala

* Pokojni dr. Ivan Slokar je leta 1960 v Ljubljani ustanovil lingvografsko društvo ter imel od januarja do marca 1961 tudi predavanja o sistemu te mednarodne pisave. Njegovo obširno delo (v dveh zvezkih) o lingvografiji pa je ostalo v rokopisu. (Op. ured.)

vedno manjša. Ko je leta 1873 izšel roman »Le tour du monde en 80 jours« (Pot okoli sveta v 80 dneh), ki ga je napisal Jules Verne, so imeli bralci to za fantazijo romanopisca. Danes potujemo okoli sveta lahko v enem dnevu, astronomi pa obkrožijo zemljo v nekoliko minutah. S potencirano hitrostjo prometnih in obveščevalnih sredstev postajajo vsi narodi drug drugemu bližji in s tem narašča tudi potreba po znanju in uporabi tujih jezikov. Nemogoče je pa, da bi kak človek obvladal vse jezike, ki jih je okoli 4000. Celo slavni poliglot Mezzofanti (1774—1849) je razumel 58, govoril pa le 12 jezikov.

Danes, ko se narodi poslužujejo za medsebojno obveščanje ne le pisem, telegrafa in telefona, ampak tudi radia, televizije in celo posredovalnih satelitov, bi bila še bolj potrebna mednarodna univerzalna pisava, ki jo vsak narod bere v svojem jeziku ali pa mednarodni svetovni jezik.

Kmalu po odkritju Amerike se pojavijo v Evropi prvi poskusi znanstvenikov, da bi sestavili vsesplošno pisavo za vse narode. Prvi je bil nemški humanist Johannes Trithemius s svojo knjigo »Polygraphiae libri VI« (1518). Sledil mu je angleški filozof Francis Bacon (1561—1626). Nemški filozof in matematik Leibniz je v svojih disertacijah »De arte combinatoria« (1666) in »Characteristica universalis« izrazil svoje prepričanje, da bo enkrat uspela splošna pisava za vse jezike. Leta 1668 je objavil Anglež I. Wilkins svojo razpravo »Essay Towards a Real Character and Philosophical Language«. (Poskus jezika s praviimi znaki in filozofskega jezika).

Sicard, učitelj v zavodu za gluhome v Parizu, je objavil leta 1798 svojo knjigo »Pasigraphie ou premiers éléments de l'art d'écrire et d'imprimer une langue de manière à être lu et entendu dans toutes les autres langues sans traduction.« (Pasigrafija ali prvi elementi umetnosti pisanja in tiskanja nekega jezika na način, da ga beró in razumejo v vseh drugih jezikih brez prevajanja.) Sledili so številni drugi poskusi. Akademija znanosti v Kopenhagenu je razpisala leta 1811 celó nagrado za pasigrafijo, ki bi najbolj ustrezala splošni uporabnosti.¹

Leta 1853 je objavil Anton Bachmeier v Münchnu svojo publikacijo »Grundzüge einer Pasigraphie«. Pri svojem sistemu se Bachmeier poslužuje le številčk, kar je nesmiselno, ker si nihče ne more zapomniti številčk za neskončno množino pojmov. Bachmeier je bil predsednik pasigrafskega društva, ki je bilo ustanovljeno leta 1864 v Münchnu.

Prvi jugoslovanski pasigraf je bil Mojzes Paić iz Zemuna. Svoj sistem, ki se poslužuje enako le številke, je objavil leta 1864 bržkone v nemškem jeziku, ker je postal častni član omenjenega pasigrfskega društva.

Kako si je Paić zamislil svojo nemogočo pasigrafijo, navajam le naslednje primere:

3243 + 11 kupec	3243 + 013 kupcem
3243 + 12 kupca	3243 + 014 kupce
3243 + 13 kupcu	
3243 + 14 kupca	2069 + 111 ljubim
	2069 + 112 ljubiš
3243 + 011 kupci	2069 + 121 ljubil sem
3243 + 012 kupcev	2069 + 123 ljubil je

Član pasigrfskega društva v Münchnu je bil tudi Dubrovčan N. Pojatina, uradnik zavarovalne družbe Phönix na Dunaju, bržkone Hrvat. Objavil je leta 1870 na Dunaju razpravo »Eine Vorlesung über die Pasigraphie, ihre Berechtigung, ihr Wert und ihre Zukunft« (Predavanje o pasigrafiji, njena upravičenost, njena vrednost in njena bodočnost). Tudi on je sodil, da je mogoča le pasigrafija, ki se poslužuje samih številke za vse pojme in izraze.²

Problem pasigrafije bo zaposloval napredne znanstvenike, dokler ne bo končno rešen za splošni blagor človeštva. Ko bo nekoč za vsako območje človeškega udejstvovanja uporabna pasigrafija razširjena med izobraženci sveta, ne bo več potrebno prevajanje knjig in spisov, ki služijo praktičnemu življenju, v razne jezike. Pasigrfski tisk takih publikacij bo zadostoval, da postanejo dostopne vsem narodom. Izobražen popotnik se ne bo v tujini počutil tako osamljenega, če bo čital na letališčih, na železniških postajah, na ulicah, v hotelih in v trgovinah pasigrfske napise, ki jih bo bral v svojem jeziku. Tudi pasigrfsko tiskane časopise bo bral vsak v svojem jeziku. Niti tisk slovarjev v vseh jezikih ne bo potreben. Za francoski jezik npr. bo zadostoval pasigrfsko-francoski in francosko-pasigrfski slovar, ki bo služil vsem narodom.

Pri vseh teh koristih, ki jih daje pasigrafija, je razumljivo, da so se s to mislijo ukvarjali tudi nekateri Slovenci.

Prvi slovenski pasigraf je bil Jurij Humar, rojen 14. aprila 1819 v Mekinjah pri Kamniku. Služil je od leta 1862 do 1876 kot župnik v Črmošnjicah na Dolenjskem in od leta 1876 do svoje smrti (19. decembra 1891) kot župnik v Primskovem. Bil je izreden človek. Ukvarjal se je kot župnik tudi z nenavadnimi načini magnetičnega zdravljenja ljudi in živine.³

Janez Trdina je pisal 26. februarja 1884 Levcu: »Mističnega in na pol mističnega župnika in magnetizerja Holmarja, ki ga neka-

teri ostro sodijo, sem pohvalil, ker ga poznam, da je jako pošten in blag človek in z dušo in telesom naš.«⁴

»Ljubeznivi gospod Holmer župniku je zdaj v Primskovem, prej pa je pasel mnogo let med volkovi in medvedi svoje uporne kočevske ovce v gorskih Črmošnjicah. Kdor ga pozna, poreče z mano vred, da je tako skromnih in blagosrčnih ljudi, kakor je on, prav malo.«⁵ Kako je Humar prišel na misel, da bi sestavil knjigo o pasigrafiji, ni znano. Leta 1870 je bila tiskana v Gradcu (Leykam) njegova knjiga: »Georg Holmar, Der Universaldolmetsch oder eine Sprache für alle Nationen des Erdkreises«. (Univerzalni tolmač ali jezik za vse narode zemeljske oble.) V naslednjem letu je bila tiskana istotam francoska izdaja pod naslovom »L'interprète universel ou langage pour toutes les nations de l'univers. Oeuvre pasigraphique«. (Univerzalni tolmač ali jezik za vse narode vesoljstva. Pasigrfsko delo.) Obenem je bila obljudljena še izdaja v angleškem in italijanskem jeziku.

Za pasigrafijo je potrošil 500 forintov.⁶

Humarjeva pasigrafija nima praktične vrednosti, ker si njegovih besed ne more raztolmačiti niti najtemeljitejši poliglot. Tako pomeni n. pr.:

nobar zob, marek klešče, benim čas, musab soba, gobus cisterna, vikem jezik, gamon češplja, kerob čebula, miroko človek, metir pomlad, satir poletje, nomir jesen, karim zima, rinor veter, ronob trebuh, katim brada, bokas dan, kutum čaj, gavis krožnik, kosib hiša, katab vrt.

Le okoli 40 besed si je izbral iz slovenščine, hrvaščine, latinščine, italijanščine in francoščine.

To so sledeče besede:

tama tam, tamo tja, ne ne, ne... ne niti niti, samo sam, rekis reka, bogat bogat, ko ko, komar komar, ravan raven, samava poedini, semi pol, sina brez, si če, savon milo, tabak tobak, vinos vino, katar katar, muzik muzika, korob streha, krov, risuk ris, o ali, reven reven, vagas tehtnica, vagon voz, vikar upiti, kani palica (francosko la canne), gasito da bi, kero ker, kumar kumara, gasit gasiti, borit boriti se, se se, vosek vosek, kara ker, sukar sladkor, gibis mavec (gips), suris miš.

Sklanjatev in spregatev ima po slovenskem vzorcu.

miroko človek,	tabiram izbiram,
miroka	tabiras
miroku	tabira
miroka	tabiramó
miroki	tabirate
mirokov	tabirado
mirokom	
miroki	

Razumljivo je, da je že prva recenzija Humarjeve pasigrafije (Laibacher Tagblatt 29. in 30. XI. 1870) bila negativna. Njegova iznajdba ni bila pisava, ampak poskus svetovnega pomožnega jezika. Zaradi tega je kljub neuspehu to delo Slovence omembe vredno, ker je bilo objavljeno leta 1870, medtem ko so podobna dela pri drugih narodih izšla pozneje in sicer Volapük 1879, Esperanto 1887, Inerlingua 1903 in Occidental 1922. Leta 1963 je objavil Japonec Fuishiki Okamoto knjižico »Universal Auxiliary Language BABM«. Njegov sistem je pa popolnoma neuporaben.⁷

Drugi slovenski pasigraf je bil Anton Ertl, rojen 14. januarja 1886 v Mariboru, umrl istotam 2. julija 1934. Ertl je bil čevljarški mojster, a je gospodarsko propadel in se je v zadnjih letih svojega življenja preživljal kot čevljarški pomočnik.⁸

Ertl je objavil leta 1923 knjigo »Babilonska uganka, ki kaže, da se lahko razumejo vsi narodi med seboj, ne da bi bilo treba učiti se tujih jezikov«. Knjiga je bila tiskana v tiskarni Sv. Cirila v Mariboru. Nemška izdaja pod naslovom »Das babylonische Rätsel, welches uns zeigt, dass sich alle Völker untereinander verständigen können ohne gezwungen zu sein, eine fremde Sprache zu lernen« je bila tiskana v Gradcu v tiskarni Leykam brez navedbe letnice, tako da ne vemo, ali je bila tiskana pred slovensko izdajo ali pa pozneje.

Cirilova tiskarna slovenske izdaje ni hotela tiskati v lastni režiji in jo je tiskala na Ertlove stroške. Izdatki in stroški za tisk nemške izdaje so ga tako zadeli, da je gospodarsko propadel. Presenetljivo je, da je čevljarški mojster obvladal precej natančno slovensko in nemško slovnico. Njegov sistem pasigrafije je pa popolnoma neuporaben, ker se poslužuje le števil in njihovih kombinacij, ki si jih nihče ne more zapomniti.

V dokaz naj služijo sledeči primeri:

1 jaz, 2 ti, 3 on, 4 ona, 5 ono, 6 mi, 7 vi, 8 oni, 9 jaz sem, 10 ti si, 11 on je, 12 ona je, 13 ono je, 14 mi smo, 15 vi ste, 16 oni so, 17 jaz sem bil, 18 ti si bil, 19 on je bil, 20 ona je bila, 21 ono je bilo, 22 mi smo bili, 23 vi ste bili, 24 oni so bili, 25 jaz bom, 26 ti boš, 27 on bo, 28 ona bo, 29 ono bo, 30 mi bomo, 31 vi boste, 32 oni bodo.

1 jaz, 72 mene, 73 meni, 74 mene, 75 pri meni, 76 z menoj, 6 mi, 82 nas, 83 nam, 84 nas, 85 pri nas, 86 z nami.

1		2	
401	jaz pišem,	401	ti pišeš,
28		28	

6		9	
401	mi pišemo,	401	jaz sem pisala,
28		28	
25		01	
401	jaz bom pisala,	401	jaz ne pišem,
28		28	
60		3	
498		406	pes laja,
62		39	
60		11	
498		406	pes je lajal.
62		39	

Niti najbolj genialni možgani si ne bi mogli zapomniti vseh števil in njihovih kombinacij. Ni čudno, da je človeka, ki je žrtvoval za svojo iznajdbo toliko časa, truda in vse svoje premoženje, neuspeh tako potrl, da je končno kot čevljarški pomočnik umrl komaj 50 let star. Bil je fanatičen idealist, ki je hotel koristiti vsem narodom, a je končno propadel kot žrtev svoje fantastične iluzije.

Toda človeški duh ne počiva. Besede in misli beže in uidejo, če jih ne ujameš in fiksiraš. Sredstvo za njihovo fiksiranje je pisava. Ona konservira misli in jih posreduje sočloveku in tudi poznejšim pokolenjem skozi stoletja in tisočletja. Skoraj pri vseh narodih fiksira pisava le zvoke piščevega jezika, tako da je vse, kar je pisano, razumljivo le pripadnikom istega naroda in ljudem drugih narodov, ki so se naučili tega jezika.

Z vpeljavo znakov ne za zvoke, ampak za pojme, dosežemo pisavo za vse narode, ki jih bere vsak v svojem jeziku. To je prava pasigrafija, afonetična pisava, pri kateri prenese očesna mrežnica pisane znake v možganski transformator, ki jih pretvori pri pripadnikih vseh narodov v identične pojme, kot je to doseženo v sicer pretežki kitajski pisavi.

Pomisliki glede možnosti take pasigrafije so popolnoma neutemeljeni, saj je na mnogih področjih že davno v rabi. Pomislimo le na arabske številke, notno pisavo, mednarodne znake za mere, kemične, matematične, fizikalne in energetske znake in formule, mednarodne prometne znake, narodne in državne zastave itd.

Tako pasigrafijo z uporabo splošno razumljivih znakov imenujem lingvografijo (jezikovno pisavo). Uporablja le 200 znakov. Njegov pomen se spreminja z dodatkom enega od 7 splošnih znakov (splošni pomen, čustvo, simbol, nasprotni znak, materialni znak za

materijo, iz katere predmet obstaja, znak za močnejši pomen, znak za slabejši pomen).

Voda z dodatkom splošnega znaka pomeni tekočino, ker je voda v splošnem tekočina, hiša je v splošnem zgradba ali stavba, srce je v splošnem organ, drevo v splošnem rastlina, srce s čustvenim znakom pomeni dobroto, ki se pretvori z dodatkom nasprotnega znaka v zlobo, zlo, srce s simboličnim znakom pomeni ljubezen, nasprotno pa mržnjo itd. Znak pomeni ukaz, naročilo, z dodatkom znaka za nasprotje pomeni prepoved. Prepoved z dodatkom znaka za nasprotje pomeni dovoljenje.

Hiša z materialnim znakom pomeni zid, drevo z materialnim znakom pa pomeni les.

Iz teh primerov je razumljivo, da uporablja lingvografija le malo znakov. Ko bo lingvografija izšla v tisku, bo problem pasigra-

fije napravil velik korak k njenemu dokončnemu splošnemu mednarodnemu uveljavljanju v korist človeške kulture.

Finis coronat opus

OPOMBE

1. M. Pojattina, *Ein Vorlesung über die Pasigraphie*. Wien 1870 str. 13. — 2. Iz Pojattinove razprave sem povzel omenjene podatke o Bachmeierjevem in Paičevem sistemu. — 3. Jutro 9. XI. 1930, 22. I. 1940, 28. VII. 1944, Slovenec 8. IX. 1932, 30. V. in 14. VII. 1932. — 4. Janez Trdina *Izbrana dela*, uredil Janez Logar, XII. str. 114. — 5. Janez Trdinova *izbrana dela*, uredil Janez Logar, VI. str. 274. — 6. Janez Trdinova *izbrana dela* VI. str. 355. — 7. To knjižico ima knjižnica SAZU v Ljubljani. — 8. Te podatke sta mi dala profesor Rudolf Rakuša in ljudski pisatelj Januš Golec, za kar sem jima hvaležen.

